

لیلا مهداد | بوی مهرماه که می آید، دغدغه‌های پدرمادرهایی که دانش آموز دارند، شروع می‌شود؛ روزی از گرانی لوازم‌التحریر گلایه دارند و زمانی شهریه‌ها و هزینه‌های در خواستی مدارس دانشان را درمی آورد تا بعدنوبت به لباس فرم دانش آموزان برسد. اواسط دهه ۷۰ بود که تصمیم بر آن شد تا پای روپوش‌های سرتا پایاسپاه و سورمه‌ای از مدرسه‌ها بریده شود و اوایل دهه ۸۰ قرار شد دانش آموزان از یونیفرم‌های یکسانی استفاده کنند. در حواشی همین تصمیم بود که پای تولیدی و عرضه کننده‌های یونیفرم‌های مدرسه به ماجرا کشیده شد و در پی آن رنگ‌ها میهمان مدارس شدند.

پیشینه استفاده از لباس فرم در مدارس ایران، به قبل از انقلاب برمی گردد؛ زمانی که کم کم در مدارس و دانشگاه‌ها لباس هایی متحدالشکل سر و کله شان پیدا شدند و جایشان را در پوشش دانش آموزان و دانشجویان باز کرد. لباس یکدستی که قرار بود فاصله طبقاتی میان بچه‌ها را بر کند و مانع از فخر فروشی و چشم و هم چشمی میان آنها شود. لباسی برای برابری و عدالت. در سال‌های بعداز انقلاب، بار هاقانون استفاده از یونیفرم عوض شده؛ گاه اجباری بوده و گاه اختیاری؛ گاه فقط در مدارس دولتی وجود داشته و گاه فقط در مدارس غیرانتفاعی.

دانش آموزان دختر دهه شصتی که در دهه ۷۰ مدرسه می‌رفتند، خوب به یاد دارند مانتوها و شلوارهای گشادی که بیشتر به رنگ تیره بودند و خیلی ها خلاف میلشان، آن را صبح به صبح تن می کردند و خواب آلود به مدرسه می رفتند. پس از آن و در دهه ۸۰ بود که لباس فرم برای دانش آموزان اختیاری شد؛ قانونی که خیلی کم به مرحله اجرا رسید. بر اساس قوانین وزارت آموزش و پرورش، لباس فرم دانش آموزان اختیاری است نه اجباری اما انطور که اغلب پسر و مادرهای دانش آموزان می گویند، آنها هر سال هنگام ثبت نام فرزندانشان باید مبلغی را برای لباس مدرسه فرزندانشان بپردازند؛ مبلغی که به گفته تعدادی از این پدر و مادرها، زیاد است و خرج اضافی روی دست آنها می گذارد.

سال ۹۶ کار گروه ساماندهی مد و لباس اسلامی – ایرانی وارد ماجرا شد تا با ارایه دستورالعمل کلی سروسامانی به لباس فرم دانش آموزان بدهد؛ اگرچه این دستورالعمل براساس نظام واحدی تدوین نشد و مدارس در انتخاب رنگ و بعضی طرح‌ها و مدل‌های مطابق با آن استاندارد دست‌شان برای طراحی مانتوهای یک شکل برای دانش آموزان شان باز شده به همین دلیل هم بود که برای فرم پوشش مدارس، هر مدرسه‌ای ساز خودش را زد، یکی خانواده‌ها را به تولیدی معرفی می کرد و دیگری روزی را مشخص می کرد تا هر پایهای برای اندازه گیری به مدرسه بیاید و از همین جا بود که در دسر والدین شروع شده؛ اگرچه معاون پرورشی و فرهنگی آموزش و پرورش پیش از این گفته بود: «تعیین رنگ و نوع لباس در اختیار شورای مدارس است و امروزه تنوع رنگ در لباس فرم مدارس قابل مشاهده است. کار گروه فرم مدارس در مناطق آموزش و پرورش فعال اند. این کار گروه‌ها با همکاری اتحادیه پوشاک کار گاهایی را که قابلیت تولید دارند، شناسایی و سبیدی از جنس و مدل در رنگ‌های متفاوت ارایه می کنند»

تجارت پرسود؟
 یونیفرم مدارس؛ بازار پر حاشیه و پرسود؛ بازاری که ۱۴ میلیون دانش آموز در آن نقش دارند تا جایی که گفته‌ها و شنیده‌ها از روبدل شدن رقمی نزدیک به هزار میلیارد تومان روایت می کنند- اگر دختران حداقل ۱۲ هزار تومان و پسران ۶ هزار تومان برای فرم پرداخت کنند- البته این هزار میلیارد تومان گلایه اهالی صنف پوشاک را در آورده و مدعی اند سهمی از این بازار ندارند تا جایی که سال گذشته یکی از گلایه‌های اصلی اتحادیه خیاطان تهران این بود که بسیاری از مدارس و مناطق لباس های فرم را به خیاطی های بدون مجوز سفارش می دهند و رئیس این اتحادیه گفته بود: «خیاطی لباس نرخ مصوب ندارد و بر مبنای سفارش، قیمت به صورت توافقی تعیین می شود. اما لباس فرم مدارس استثناست. با توجه به مقطع تحصیلی، نرخ گذاری انجام شده و تا به امروز مدارس برای تهیه لباس فرم به اتحادیه و اعضای رسمی مراجعه نکرده‌اند.» از طرف دیگر، سیدهای دلبری، معاون هماهنگی، اقتصادی و نظارت بر امور استان های سازمان

پدر می گوید: «مادر منطقه ۲ زندگی می کنیم و برای لباس فرم ۳۵۰ هزار تومان و برای لوازم التحریر ۴۰۰ هزار تومان پرداخت کرده ایم. مدرسه معتقد است با این رویه همه بچه‌ها از لوازم التحریر یکسانی استفاده می کنند

دانش آموزی در این باره گفته است: «این سازمان تاکنون ریالی از استان‌ها بابت در صد فروش لباس فرم دانش آموزی نگرفته است. سال گذشته وزیر وقت آموزش و پرورش، ماموریت ساماندهی لباس فرم دانش آموزی را در قالب بخشنامه‌ای به سازمان دانش آموزی واگذار کرد. هدف این بود که سازمان دانش آموزی امر نظارت، ساماندهی و مدیریت فرآیندهای اجرایی لباس فرم مدارس را از مرحله تهیه تا توزیع مدیریت کند به همین دلیل دستورالعملی تنظیم و به کل کشور ابلاغ کردیم. همچنین تفاهنامه‌ای با اتحادیه صنف پوشاک منعقد شد.»

۱۸، ۲۷۰ یا ۲۵۰ هزار تومان؟
 اولیای دانش آموزان اما حکایت دیگری از این ماجرا دارند. مادر ساناز یکی از آنهاست: «ما حق انتخاب رنگ، کیفیت پارچه و حتی محل خرید را نداریم و تنها باید هزینه را پرداخت کنیم»- «ساناز»- امسال کلاس هشتمی می‌شود، در یکی از مدارس منطقه پنج تحصیل می‌کند و برای یونیفرم امسال ۲۰۰ هزار تومان پرداخت کرده است. «قیمت‌ها هیچ تناسبی با کیفیت و جنس مانتوها

ندارند و در واقع این جبری است که از سوی مدارس وجود دارد و خانواده‌ها مجبورند یونیفرمی را با هر کیفیت و دوختی تهیه کنند و قیمت درخواستی هم هر میزان نامتعارف باشد، باید پرداخت شود.» مادر ساناز ارزش ریالی واقعی یونیفرم امسال را ۵۰ تا ۷۰ هزار تومان می‌داند، در حالی که ۲۰۰ هزار تومان پرداخت کرده است. «معمولا سال به سال طرح و شکل مانتوها تغییر می‌کند و هر دانش آموز ملزم است لباس را تهیه کند. این رویه‌ای است که در سال های اخیر همیشه وجود داشته، درحالی که در دهه ۷۰ که دختر بزرگم درس می خواند، رنگ

مانتو از طرف مدرسه تعیین می‌شد و خود خانواده‌ها با کیفیت و دوخت دلخواهشان تهیه می‌کردند و اغلب اوقات دانش آموز می‌توانست یک مانتو را دوسال بپوشد، اما متأسفانه یونیفرم مدارس تجارت بزرگ مدارس شده و سود خوبی هم از این تجارت می‌برند.» اما «شارینا» که کلاس دوم دبستان است و ساکن کرج، امسال ۱۳۰ هزار تومان پرداخت کرده است. مادر شارینا هم مثل اغلب مادران از کیفیت لباس‌ها ناراضی است. «لباس اسمال آب رفته. مادر یکی از دانش آموزان یونیفرم امسال را شسته و لباس کوتاه شده. یونیفرم اسمال طرح لی سرخابی است و با سرآستین‌های صورتی. سال گذشته یونیفرم اصلا کیفیت نداشت. تهیه یونیفرم در پایه اول الزامی است و هر بار که دانش آموز پایه بالاتر می‌رود، باید لباس همان پایه را تهیه کند اما چون لباس‌ها کیفیت ندارند، در همان دوره ابتدایی هم باید هر سال یونیفرم تهیه شود.» «خدا کند خوش‌رنگ و شیک باشد.» «ماهان» امسال روی نیمکت‌های کلاس هفتم می‌نشینند و چند روز پیش برای اندازه گیری یونیفرم به مدرسه رفته است. «لباس سال گذشته را دوست نداشتم شلوار جین با پیراهن سفید راه‌راه.» پدر ماهان برای لباس فرم امسال ۲۷۰ هزار تومان پرداخت کرده، درحالی که سال گذشته این مبلغ ۷۰ هزار تومان بوده و سال پیش‌تر از آن، ۵۰ هزار تومان. «سال‌های گذشته تنها پیراهن بود اما امسال قرار است شلوار هم باشد. ماهان مثل خیلی از بچه‌ها از لباس فرمش خوشش نمی‌آید: خودم هم با این مسأله که همه در یک قالب از پیش‌تر تعیین شده بروند مخالفم. مشکل اساسی این لباس‌ها این است که از بچه‌ها یا والدین نظر خواهی نمی‌شود.» پدر ماهان کیفیت لباس‌ها را خوب نمی‌داند. «یکدست لباس فرم برای یک‌سال تحصیلی در نظر گرفته می‌شود که خود این هم مسائل مربوط به خودش را دارد. امیدوارم کیفیت لباس امسال خوب باشد.» «لیلیا» هم امسال جزو کلاس هفتمی هاست و قرار است به یکی از مدارس منطقه ۱۲ برود. لباس فرم سال

گزارش «شهروند» در مورد لباس فرم مدارس، هزینه‌های میلیاردی، گله والدین دانش آموزان و دیگر حاشیه‌ها

اختیاری که اجباری شد

انتخاب رنگ و طرح فرم مدارس توسط شورای مدارس تعیین می‌شود؛ شورایی متشکل از مدیر مدرسه، اعضای از مناطق و بازرسان قائم‌مقام سازمان دانش آموزی و پرورش در گفت‌وگو با «شهروند»: امسال دست دل‌الان پوشاک مدرسه را کوتاه کردیم

گذشته ایلیا سورمه‌ای بوده و گفته‌اند امسال طوسی و نخودی خواهد بود. پدر ایلیا - ۱۸ هزار تومان، فقط برای هزینه لباس فرم پرداخت کرده، درحالی که سال گذشته این مبلغ - ۸ هزار تومان بوده است. «هر سال، لباس فرم مدارس تغییر می‌کند و هزینه اضافه بر دوش خانواده‌هاست. «ایلیا» هیچ سالی لباس فرمش را دوست نداشته و تا نیمه سال با هر بار پوشیدنش گلایه دارد. یکدست لباس برای یک‌سال تحصیل خیلی کم است و این درحالی است که جنس لباس‌ها خیلی مرغوب نیست و از پارچه‌های معمولی استفاده می‌کنند.» «کوروش» اما امسال پیش‌دستانی است و عاشق لباس فرمش است.

پدر او می‌گوید: «ما در منطقه ۲ زندگی می‌کنیم و برای لباس فرم ۳۵۰ هزار تومان و برای لوازم‌التحریر ۴۰۰ هزار تومان پرداخت کرده‌ایم. مدرسه معتقد است با این رویه همه بچه‌ها از لوازم‌التحریر یکسانی استفاده می‌کنند.» لباس فرم «کوروش» سورمه‌ای با آبی کم‌رنگ برای سرآستین هاست و بچه‌ها موظف‌اند از ساس‌بند مشکی استفاده کنند.

دخترها هم باید جوراب شلوار ی مشکی بپوشند و لباس‌شان سورمه‌ای و صورتی است، البته بیشتر این اولیا سالاتی دارند که به گفته خودشان سوال اغلب اولیاست؛ این که چرا باید هر سال هزینه‌ای برای فرم مدارس پرداخت کنیم؟ چرا هزینه یونیفرم‌ها هر سال بالاتر می‌رود، اما کیفیت‌شان هیچ تغییری به سمت بهتر شدن، نمی‌کند؟ زهرا مظفر، مدیر کل ارزبایی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت آموزش و پرورش در مورد میزان هزینه فرم مدارس گفته است: «درص تعیین شده متفاوت است، چون در استان‌های مختلف لباس فرم قیمت‌های متفاوتی دارد.

استخدام زنان تکنیسین در اورژانس برای نخستین بار

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گفت: «برای نخستین بار زنان برای تکنیسین فوریت‌های پزشکی به کار گرفته می‌شوند. سعید نمکی در حاشیه جلسه دیروز هیأت دولت با اشاره به استخدام ۳ هزار نفر برای اورژانس کشور گفت: «این افراد هم از طریق آزمون و هم با توجه به سوابق تحصیلی پذیرفته می‌شوند. برای نخستین بار زنان به مجموعه تکنیسین‌های فوریت‌های پزشکی اضافه می‌شوند. پیش از این پرسنل زن به‌عنوان تکنیسین در اورژانس نداشته‌ایم و تعداد قابل توجهی خانم به مجموعه تکنیسین فوریت‌های پزشکی افزوده می‌شوند که قطعاً برای خدمت‌رسانی موثر و مفید خواهد بود.» وزیر بهداشت ادامه داد: «دانشکده فوریت‌های پزشکی ویژه تربیت نیروهای چندمنظوره برای فوریت‌های پزشکی کشور را از اول مهر دایر می‌کنیم.»

به‌عنوان مثال در یک مدرسه در استانی لباس فرم ۹۰ هزار تومان و در استانی دیگر ۱۰۰ هزار تومان است. مبلغی که مدرسه دریافت کرده طی تفاهنامه و قرار دادی که ابلاغ کردیم حقوقی و قانونی است و این مبلغ پس از دریافت توسط مدرسه به حساب اتحادیه واریز می‌شود و مابقی در حساب مدرسه می‌ماند.» مظفر در مورد این شائبه که آیا تمام هزینه دریافتی فرم لباس‌ها برای تهیه یونیفرم خرج می‌شود، توضیح داد: «این که بعضی عنوان می‌کنند باید این‌درصد به حساب سازمان دانش آموزی برود یا از مدرسه خارج شود، صحت ندارد. بخشنامه اصلاح شده مادر سایت وزارت آموزش و پرورش بار گذاری شده و اولیا و دانش آموزان می‌توانند آن را دانلود و استفاده کنند.»

در همیشه روی یک پاشنه نمی‌چرخد

«پنج‌خبری از کلاس‌های مختلف نیست. کلاس اولی‌ها کنار دومی‌ها و سومی‌ها و ... می‌نشینند و القبا را مشق می‌کنند. هر کسی هر لباسی که دارد می‌پوشد و ردی از لباس فرم مدرسه نیست و تنها نشانه مدرسه رفتن، دفتر یا کتابی است که صبح‌ها زیر بغل می‌زنند و راهی تنها کلاس‌شان می‌شوند. در مدارس شهرستان‌های جنوب کرمان لباس فرم به چشم نمی‌خورد به‌خصوص در مقطع ابتدایی. البته برنامه‌ریزی‌هایی صورت گرفته بود تا تمام دانش آموزان از یک رنگ لباس استفاده کنند، اگرچه هیچ اجباری هم برای تهیه آن نبود.»

شهرام مشایخی، در یکی از مناطق جنوبی و البته محروم کرمان، معلم دوره ابتدایی است. او می‌گوید در این مناطق، شرایط اقتصادی خانواده‌ها خوب نیست و برای این که بچه‌ها از طعم درس خواندن بی‌نصیب نمانند از سختگیری‌ها و یا بدو نبایدهای متداول شهرهای بزرگ خبری نیست: «بچه‌های زیادی به دلیل پول کتاب، دوره پیش‌دستانی را طی نمی‌کنند و این درحالی است که هزینه سنجش دانش آموزان را آخرین یا معلم‌ها پرداخت می‌کنند. لباس فرم برای دانش آموزان متوسطه اول و دوم اجباری است و به همین منظور پنج تولیدکننده که کیفیت و دوخت لباس‌هایشان تأیید شده‌اند لباس فرم دانش آموزان را تولید می‌کنند. در حقیقت خانواده‌ها از مراکزی که مجوز دارند، لباس فرم دانش آموزان را تهیه می‌کنند.»

در این شهرها مدارس تأثیری بر انتخاب لباس‌ها ندارند و این شهرستان‌ها هستند که به‌راخو سلیقه خودشان رنگ و مدل لباس‌ها را انتخاب می‌کنند. «هزینه لباس فرم دانش آموزان ۸۰ تا ۱۵۰ هزار تومان است. سال گذشته اتفاق خوبی که افتاد این بود که لباس‌های متحدالشکلی تهیه شد برای مدارس. لباس‌هایی که سوزن‌دوزی شده بودند. بچه‌ها واقعاً حال خوبی داشتند از این که با لباس‌های یک‌شکل مدرسه می‌رفتند. گویی این لباس‌های یک‌شکل به آنها حس و حال بهتری نسبت به مدرسه می‌داد.»

از مدارس دیگر کشورها چه خبر؟

قبل از ورود به دوران مدرن، رنگ آبی در لباس فرم مدارس متداول بود، رنگی که به تناسب روحیه دانش آموزان انتخاب شده بود و این باور وجود داشت که این رنگ باعث آرامش و سکون دانش آموزان است، البته در همان دوران استفاده از شلوارک در مدارس پسرانه محدود بود، اگرچه درحال حاضر مدارس انگلیس از رنگ‌های متنوع استفاده می‌کنند در میان کشورها، ژاپن ابداع‌کننده متفاوت‌ترین لباس فرم مدرسه در دنیا بوده است. لباس فرم رسمی ژاپن که اسامی خاصی هم در این کشور دارد به واسطه انیمیشن‌های محبوبی که در طول دو دهه گذشته در کشورهای مختلف جهان پخش شده اکنون جهانی شده است. ترکیب یونیفرم مدارس ژاپن برای دختران بلوز و دامنی

است که با افزایش سن دانش آموزان مرتب تغییر پیدا می‌کند

لباس فرم رسمی مدارس ژاپن چهار فصل است و دانش آموزان حتی در فصول سردسال هم ملزم به استفاده از بلوز و دامن هستند. رنگارنگ‌ترین یونیفرم به مدارس کوبا تعلق دارد. مدارس کوبا رنگارنگ‌ترین یونیفرم مدرسه را در اختیار دانش آموزان قرار می‌دهند. مدل خاصی که معمولاً ترکیب رنگ‌های سفید و زرد و یا آبی و مشکی را در بر دارد. مدل کلی لباس فرم مدرسه در کوبا سارافون یا پیراهن‌های سراسری بلندی است که دامن آنها با دو بند به پیراهن متصل می‌شود.

• یکی از مواردی که شایعاتی را در پی داشته این است که مدارس از پوشاک مدارس سود می‌برند. این مسأله تا جایی پیش رفته که بعضی اولیای می‌گویند اگر لباس‌ها را خودشان تهیه کنند از آن تر و با کیفیت‌تر خواهد بود.

اصلا این طور نیست و هیچ سودی به مدارس تعلق نمی‌گیرد. مادر ۱۲۵ استان از جمله تهران روی این مسأله تأکید داشته‌ایم که نباید یک ریال سود دریافت شود. سازمان در بحث نظارت سختگیرانه ورود کرده و همانند شهریه‌ها بر خورد جدی صورت خواهد گرفت. متأسفانه همه‌جا زیادی و برداشت‌های سسوئی هم وجود داشته درحالی که ما تنها دست دل‌الان را کوتاه کردیم. هیچ سودی از این مسأله به سازمان دانش آموزی نمی‌رسد. واقعیت امر این است که براساس مصوبه مجلس و مطابق بند «ج» برنامه ششم توسعه هر در آمدی وارد خزانه و در مدارس هزینه می‌شود. اولیایی که تخلفاتی را در این زمینه می‌بینند می‌توانند با شماره ۱۴۹۹ با سازمان دانش آموزی در میان بگذارند.

قائم‌مقام سازمان دانش آموزی و پرورش در گفت‌وگو با «شهروند»:

اعلام کرده‌ایم یک ریال سود، دریافت نشود

پوشاک مدارس باشند و سازمان با دقت نظر بالا روی این مسأله نظارت دارد.

• چنین رویکردی امسال در پیش گرفته شده یا از سال‌های قبل وجود داشته است؟

امسال نخستین سالی است که این تفاهنامه امضا شده و مذاکراتی در پی آن صورت گرفته است. یکی از مواردی که به مدارس اعلام شده این است که هیچ اجباری در لباس فرم‌ها نباشد و تا جایی که امکان است از تغییر رنگ لباس‌ها و طراحی‌شان جلوگیری شود تا خانواده‌ها فشار کمتری را متحمل شوند.

متأسفانه رویه در گذشته به این شکل بود که دل‌الان وارد ماجرا می‌شدند و پوشاک مورد نیاز مدرسه را از مدیر گرفته و به واسطه‌های خودشان می‌سپردند که تولیدکننده هم نبودند و هر کدام با کیفیت و دوخت خاص خودشان لباس‌ها را تولید می‌کردند. در حقیقت سود کلان این رویه به جیب دل‌الان می‌رفت و تولیدکنندگان از این بازار بی‌نصیب می‌ماندند. سازمان دانش آموزی تفاهنامه‌ای با اتحادیه پوشاک و صمت امضا کرد و به این واسطه تولیدکنندگان واقعی شناسایی و در سامانه‌ای جمع‌بندی شدند. در ادامه این اطلاعات در اختیار کار گروه استان‌ها، مناطق و مدارس قرار گرفت و قرار شد در سال رونق تولید ملی این تولیدکنندگان متولی

محمد روشنی، قائم‌مقام سازمان دانش آموزی آموزش و پرورش به «شهروند» در مورد تصمیم جدید این سازمان برای جلوگیری از هر نوع تخلفی در مدارس می‌گوید و این که با هر گونه تخلفی شدیداً برخورد می‌شود.

• لباس فرم مدارس صدای اولیا را در آورده و اغلب آنها از کیفیت و هزینه‌ای که برای آن پرداخت می‌کنند، گلایه دارند.

انتخاب رنگ و طرح فرم مدارس توسط شورای مدارس تعیین می‌شود؛ شورایی متشکل از مدیر مدرسه، اعضای از مناطق و بازرسان. این شورا قرار ادها را بررسی می‌کند و کیفیت و قیمت لباس‌های فرم با این شورا ست و سازمان دانش آموزی به این مباحث ورود پیدا نمی‌کند. بالا رفتن قیمت‌ها هم تنها به لباس فرم بر نمی‌گردد و مسأله‌ای عمومی است.

• شائبه‌ها از راپنی مدارس با بعضی تولیدکنندگان می‌گویند. این مسأله تا چه حد می‌تواند صحت داشته باشد.

ما امسال در بحث پوشاک مدارس دست دل‌الان را کوتاه کرده‌ایم.